

Akne

LL Johanna Förster

Ihotautien ja allergologian erikoislääkäri

Nuorisolääkäri

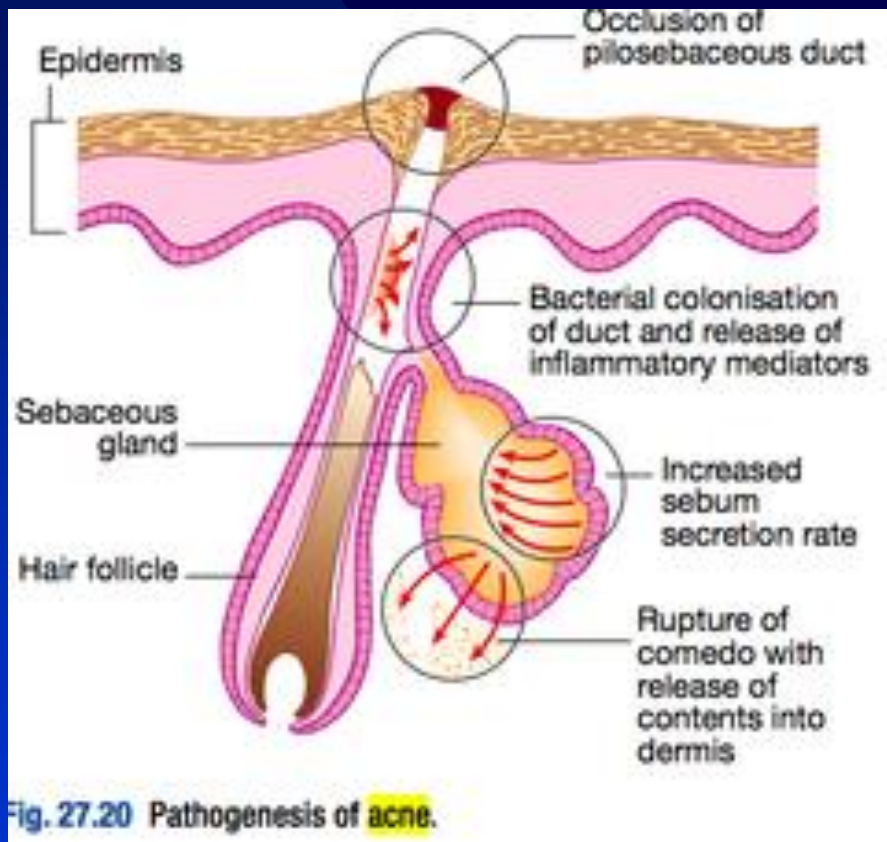
Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS

27.04.2022

Akne on krooninen sairaus

- alkaa useimmiten murrosiässä
- voi puhjeta myöhemmälläkin iällä
- androgeenien ja progesteronin lisääntyminen kiihdyttää talineritystä
- perimällä osuutta asiaan

Aknen syntymekanismi

- lisääntynyt talivuoto
- muuttunut tai lisääntynyt talirauhasten bakteerikanta
- talirauhastiehyeen liikasarveistuminen ja tukkeutuminen ja siitä seuraava tulehdusreaktio

- Talivuoto riippuu androgeeneista, vaikuttajana on dihydrotestosteroni ja kohteena talirauhasen androgeenireseptorit
- Anabolisten steroidien käyttö aiheuttaa vaikeaa aknea
- Naisilla PCO:hon saattaa liittyä kohonnut androgeenien määrä ja hankalampi akne
- 80 % aknesta selittyy perintötekijöillä, ei ole yhtä yksittäistä aknegeeniä

- Aknen tärkein aiheuttajabakteeri on *propionibacterium acnes*
  - ◆ erittää biologisesti aktiivisia aineita, jotka aiheuttavat tulehdusreaktion päästessään verinahan alueelle talirauhasen puhjetessa

Ruokavalion vaikutus akneeseen

- Aknepotilailla on todettu hyperinsulinemiaa, siihen liittyvällä lisääntyneellä androgeenisten hormonien sekä insuliinin kaltaisen kasvutekijän tuotannolla katsotaan olevan merkitystä aknen patofysiologiassa
- Matalan glykeemisen indeksin omaavien hiilihydraattien suosimisella saattaa olla hiukan rauhoittavaa vaikutusta akneeseen
- Hyvin runsas maitoproteiinin nauttiminen saattaa pahentaa aknea

Aknetyypit

- Aknen kliininen kuva on monimuotoinen
- Yleensä yhtäaikaisesti esiintyy komedoja, näppylöitä ja märkähäitä
- Vaikeimmissa tapauksissa myös suurempia kyhmyjä ja kystia

Komedoakne

- Avoimet komedot eli mustapäät
- Sulkeutuneet komedot eli valkopäät
- Komedot ovat ei-tulehduksellisia
- Kosmetologin suorittama ihon puhdistus voi olla hyväksi

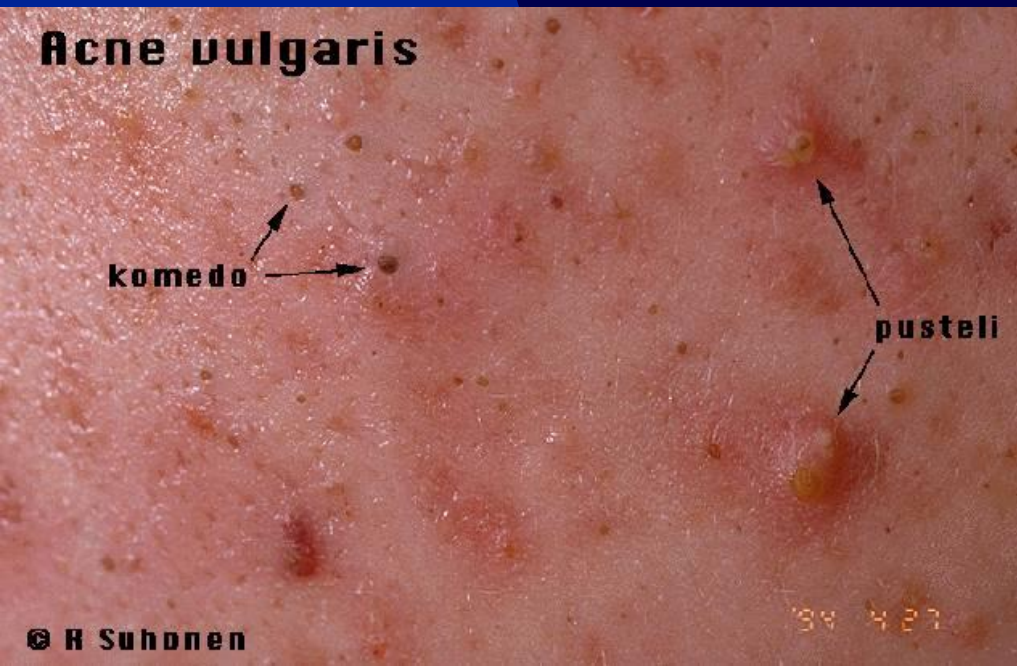
© R Suhonen

Papulopustulaarinen akne

- Yleisin
- Aknemuutokset enimmäkseen tulehduksellisia
- Komedoja, näppylöitä ja märkäpäitä

Kyhmyinen (nodulaarinen) ja kystinen akne

- Vaikea ja arpeuttava aknen muoto
- Yhtyvät välillä monilokeroisiksi kystiksi
- Kyhmyjen läpimitta yleensä yli 5 mm

Aknen hoito...

- Ihon säännöllinen pesu / puhdistus tarpeen
- kesäaurinko usein myös hyödyksi
- usein tarvitaan lääkitystä
- jos akne hoidetaan hyvin, ei pahoja arpia pitäisi syntyä
- arpien vaalenemista ja tasoittumista kannattaa odottaa ainakin vuosi aknen rauhoittumisen jälkeen
- arpia voidaan hioa mekaanisesti tai esim. CO2-laserilla

Aknen hoito käsikauppavalmisteilla

- Apteekeissa useita aknen hoitoon tarkoitettuja ihonhoitosarjoja
- Itsehoitolääkkeiksi merkitty:
  - ◆ Bentsoyyliperoksidivalmisteet
  - ◆ Aknevoiteet, joissa maitohappoa ja salisyylihappoa

Aknen lääkehoito

- talinerityksen vähentäminen
  - ◆ isotretinoiini
  - ◆ estrogeenit
  - ◆ antiandrogeeniset progestiinit ja spironolaktoni
- talitiehyn tukkeutumisen esto
  - ◆ bentsoyyliperoksidi
  - ◆ atselaiinihappo
  - ◆ paikalliset retinoidit
  - ◆ isotretinoiini

Aknen hoito...

- tulehdusreaktion rauhoittaminen
  - ◆ antibiootit
  - ◆ kortikosteroidit
  - ◆ isotretinoiini
- propionibacterium acnes
  - ◆ antibiootit
  - ◆ bentsoyyyliperoksidi

Paikallislääkkeet

- antibiootti
  - ◆ klindamysiini-emulsio (Dalacin)
  - ◆ klindamysiini-bentsoyyliperoksidiyhdistelmä (Clindoxyl)
  - ◆ klindamysiini-tretinoiini -yhdistelmä (Acnatac)

Paikallislääkkeet

- atselaiinihappo (Skinoren)
  - ◆ keratolyttinen, vähentää komedojen määrää
  - ◆ ei vaikuta talineritykseen
  - ◆ vähentää aknebakteerien määrää
  - ◆ hidastehoinen, sopii pitkäaikaiseen käyttöön
  - ◆ sopii raskausaikana
  - ◆ ei herkistä auringonvalolle
  - ◆ KELA-korvattava

Paikallislääkkeet

- retinoidit
  - ◆ tretinoiini
(Avitcid 0,025% ja 0,05%)
  - ◆ adapaleeni (Differin)
  - ◆ trifaroteeni (Aklief)
  - ◆ tretinoiini + klindamysiini (Acnatac)
  - ◆ adapaleeni + bentsoyyliperoksidi
(Epiduo)
  - ◆ eivät sovi raskausaikana
  - ◆ valoherkistäviä

Sisäiset antibiootit

- tetrasykliinit
  - ◆ tetrasykliini (Oricyclin, Apocyclin)
    - ★ maitotuotteet
  - ◆ lymesykliini (Tetralysal, Lymecyclin)
  - ◆ doksisykliini (Doximycin, Doximed, Doxitin)
- erytromysiini (Ermysin)
  - ◆ sopii raskausaikana
  - ◆ voi aiheuttaa mahakipuja
- klindamysiini (Dalacin)
  - ◆ vain poikkeustilanteissa, ei sovi pitkänä kuureina

Hormonaalisesti vaikuttavat lääkkeet

- Antiandrogeenisesti vaikuttavat yhdistelmä-e-pillarit
- spironolaktoni (Spironolactone Orion)
  - ◆ ei virallista akne-indikaatiota
  - ◆ heikohko antiandrogeeni, joka estää androgeenisten hormonien sitoutumista reseptoreihinsa. Lisäksi se vähentää testosteronisynteesiä.
  - ◆ lisää e-pillerien tehoa aknen hoidossa, ei lisää syvän laskimotukoksen tai migreenipotilailla aivoverenkiertohäiriöiden riskiä
  - ◆ ei sovi raskausaikana
  - ◆ toimii naisten aikuisiän hormonaalisen, pitkään jatkuvan aknen hoidossa erityisesti, jos yhdistelmä-ehkäisy ei käy

Kortikosteroidit

- p.o. prednisolonia tarvitaan:
  - ◆ acne fulminansin hoidossa
  - ◆ kystisen aknen isotretinoiinihoidon aloituksen yhteydessä
  - ◆ toisinaan, jos lievempi akne pahenee ja muuttuu rajusti tulehdukselliseksi isotretinoiinin aloituksen jälkeen

Isotretinoiini

- sisäisesti käytettävä retinoidi eli A-vitamiinijohdos
- tehokkain aknelääke, vaikuttaa kaikkiin aknen syntytekijöihin
- ainoa aknelääke, jolla akne voidaan saada sammumaan
- käytetään n. puolen vuoden hoitokuureina, kokonaisannos lasketaan painon mukaan

Isotretinoiini jatkuu...

- tärkein haittavaikutus on teratogeenisyys
- sen vuoksi poikkeavat määräyskäytännöt:
  - ◆ ehkäisyvelvoite hedelmällisessä iässä olevilla naisilla
  - ◆ vain ihotautilääkärien määrättävissä
  - ◆ raskaustesti ennen hoidon alkua ja hoidon aikana
  - ◆ naisille apteekki antaa vain kuukauden lääkkeet kerrallaan ja resepti on voimassa vain viikon kirjoituspäivästäan

Isotretinoiini jatkuu...

- on valoherkistävä lääke
- kuormittaa maksaa
  - ◆ maksa-arvoja seurattava
  - ◆ alkoholia vältettävä
- nostaa rasva-arvoja
  - ◆ lipidejä seurattava
- aiheuttaa ihon ja limakalvojen kuivumista
  - ◆ piilolasien käyttöä vältettävä

Isotretinoiini jatkuu...

- harvinaisempia sivuoireita:
  - ◆ nivel- ja lihaskivut
  - ◆ hiustenlähtö
  - ◆ hämäränäön häiriöt
    - ★ ei sovellu ammattikuljettajille tai lentäjille

Lopuksi

- Kaikki aknehoito on suhteutettava
  - ◆ Aknen kliiniseen vaikeusasteeseen
  - ◆ Aknen aiheuttamaan psyykkiseen kuormitukseen
- Kiitos!